

„Matica Hrvatska“ je razposlala za leto 1904. sledeče knjige: 1. Radić Stjepan: Moderna kolonizacija i Slaveni. 2. Dukac: Slike iz povjesti englezke književnosti. 3. Kuhač: Vatroslav Lisinski. 4. Turgenjev: Oci i djeca. 5. Šenoa: Exodus. 6. Car Emin: Usahlo vrelo. 7. Katalinić Jeretov: S moje lire (pjesme). 8. Tomić J. E.: Veronika Desinička. 9. Trnski I.: Iz slavenske rodbine (pjesme). Ponatančno oceno teh knjig priobčimo pozneje.

Hrvatski pokret. Opažanja i misli na pragu novoga narodnoga preporoda g. 1903. Piše Milan Marjanović. Dio drugi. U Dubrovniku 1904. Nakladom pisca. Tiskom Dubrovačke Hrvatske tiskare. O tej knjigi izpregovorimo prilično še kaj več.

Slavenska knjižnica. Knjiga XI. E. Orzeszkowa. Izabrane pripoviesti. Svezka II. Preveo I. Velikanović. U Zagrebu. 1903. Izdala „Matica Hrvatska“, m. 8°, strani 320.

Eliza Orzeszkowa tudi Slovencem ni neznana, saj pa tudi uživa ne samo med Poljaki, svojimi zemljaki, velik ugled, nego je njenih del 44 zvezkov (izšlih do leta 1888. v Varšavi) in še pozneje izdanih prevedenih na vse kulturne jezike. Gosp. Isa Velikanović je izbral nekaj manj obširnih povesti ter jih ponudil čitatelju v lepem hrvaškem prevodu. Vsebina tega zvezka je: „Bakica“, kjer se stara mati vrača izpred vrat nebeških, ker je začula plač svojega vnučiča ter ga hiti tešiti. — Jeka je selska slika z Njemna, kjer se odkriva praznoverni strah pred duhovi. — „Za rožno dolino“ slika življenje na selu in smrt najmlajšega sina v vojni na bolgarskih tleh v rožni dolini, s čimer se teši zaostali osamljeni oče njegov. — „Karijera“ slika dva pustolovca, ki sta se namenila, dokopati se do imenitnega položaja v svetu, pa se zdaj slučajno snideta pri žganjarju ter pripovedujeta svoje dogodke. — Mylord je „mestna idila“. Neka mlinarska hči ni hotela vzeti plemiča, nego se je omožila z lončarjem, ki si je pridobil 24.000 rubljev in ostavil vdovi še dve hiši. Svojega sina je hotela za veliki svet izobraziti. Živel je potratno, popival, igral, trosil novce na konje ter hotel oženiti se z bogato plemkinjo. V denarnih stiskah mu je mati pomogla, a tako je sčasoma izdala ves denar. Ker se je bil sin zadolžil, je jela ona z grbavim dekletcem, katero je bila vzela za svojo, stradati, zmrzovati, vse svoje dragocenosti prodajati ter dajati sinu, katerega je imenovala „kneza“ ter ga sprejemala z velikimi častmi. Slednjič je odpotovala plemkinja, za katero se je otimal „knez“, v inozemstvo in „knez“ za njo, da bi jo tam zase pridobil, ker ga njena mati zaradi nizkega stanu ni hotela v svojo družino sprejeti. Zastonj je šel za njo, vrnil se je praznih rok, iz njegove hiše so ga izgnali upniki, prišel je k materi in zahteval denarja. Uboga žena si je očitala, zakaj ni vzela plemenitnika, da bi bil njen sin našel pristopa pri bogati nevesti, in ko je od očajnosti in glada umirala, je bila to edina tožba, da je njen „knez“ postal berač. Poslednji udarec jo je popolnoma potrl. Na smrtni postelji se je izpovedovala in ni vedela navesti drugega greha, kot da ni za sina še bolj stradala. Njen prijatelj pa je mrmral, ko je šel iz mrtvaške sobe, proti nebu: „Ti edini vseznalec Bog moreš presoditi, kdo od obeh nesrečnikov, matere in sina, je bil krvnik in kdo žrtev.“ — Poslednja najdaljša je selska povest: „Benenati“, (t. j. „blagorodni“). Povest govori o neki hčerki plemiškega posestnika, ki se je zaljubila v potomca nekdanjega tlačana brez zemlje in brez imenitne službe. Vsi sorodniki deklice so se protivili zakonski zvezi obeh. Sklicali so plemiči (šlahta) rodbinski zbor in tako dolgo prigovarjali dekletu, dokler je odpisala svojemu zaročniku, mu vrnila prstan in obljubila bratu, starejšini družine, da se hoče poročiti z nekim dosta mlajšim, bedastim, ali bogatim in iz ugledne družine izhajajočim mladičem. Jurju